

ACC. N:R M. 13524:1-7.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Arthur Levinson, Översyd*
Härad: *Mo* Berättare: *olika personer fr. 1870-talet*
Socken: *Översyd* Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: *1954* Född år _____ i _____

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Mo och Linnar. s. 1-7.

N. No. 39.

ACC. N:R M. 13524.

Besvar!

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag har nu sent om sider besvarat frågorna så gott
jag kunnat, med upplysning av flera äldre personer
och hörsägner.

Med Hälsningar.

Arthur Wierup

ACC. N:R M. 13524: /

Manliga egenskaper Utseende hållning och växt. En karaktärsegenskap var ju att mannen när han sagt ett ord så så skulle man kunna lita på det. (han stod för ett givet löfte) Färdigheter och kunskap räknades nog inte för karaktärsegenskaper . En man skulle kunna tiga med en hemlighet i motsats till kvinnan som räknades som mera (lösmynt)

Kvinnotycke är svårt att förklara, det är ju så än i dag att kvinnfolk är tokiga i en del karlar utan att dessa har någon särskilt framträdande yttre eller inre god egenskap kanske många gånger tvärtom kunna dessa har mindre fördelaktigt rykte och utseende. Utmärkande klädsel och ting för mannen voro hatt, käpp, yxa, klocka och snusdosa vilken sistnämnda även användes vid slagsmål. Det var lika vanligt mannen hade skägg förr som det numera är ovanligt med skägg. Mannen prydnader vet jag ej mer än klockkedjan som ofta var förfärdigad av en systers eller en kärestas hår.

Kloka gubbar och gummor voro högt i kurs och mycket betrodda

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

N. M. 39
/

ACC. N:R M. 13524:2.

vid sjukdom både hos människor och djur, även många gånger när det gälde att finna en tjuv. En man som sysslade med poesi räknades nog som lite underlig, han ansågs nog för kvinligt vek på något sätt. Passande musikinstrument dragspel (hanklaver) = handklaver. och fiol.

Kvinnliga egenskaper!: blygsamhet , kysk, öm och god.

Kvinnlig färdighet. Det var att kunna utföra vad som behövdes i ett hem. Väva tyg till kläder, mjölka, ysta , kärna deltaga i slätter och skörd m.m. ^Uytseende och gestalt.

Ja den slanka linjen var nog inte den tongivande då, utan tvärtom uppskattades den manhaftiga typen, man var nog mera realistig och tänkte på en god fysik för arbetets utförande. Karltycke ja det är lika svårt att förklara som kvinnotycke. Det hörde ej kvinnan till att börja med några ömhetsbetygelser utan mannen först. Jag vet ej av att det varit brukligt med ömhetsbetygelser kvinnot emellan. I de husliga göromålen var det husmodern som bestämde och utövade sitt inflytande

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2.

ACC. N:R M. 13524:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

i äldre tid förekom nog rangordning vid bordet åtminstone hade husfaderh sin bestämda plats, hur det sedan förhöll sig vet jag ej, men jag har ej hört utan att samtlig^{er} deltog i måltiden vid bordet. Kvinnans frihet utom hemmet var nog inte fullt så fri som mannens. Ifråga om badning känner jag inget till. I kyrkan hade kvinnorna sin plats på vänstra sidan i kyrkan och männen på den högra sidan. Till stor del förhåller det sig så även i dag. I processioner har de även i dag en särskild plats. Blev kvinnan änka hade hon sin bestämmande rätt efter mannen som han haft. Klädsel. Förkläde, Huvudduk. Möbler. skrin s.k fästmöskrin ett litet skrin som den uppvaktande fästmannen förärade sin tilltänkta detta var vackert målat och inuti locket brukade även mottagarens intialer och årtal vara målade. Kortklipt hår förekom ju aldrig. En kvinna för^r som fick oäkta barn ansågs ha en mycket dålig moral och hade nog inte lätt att sedan få en aktad ställning, mannen däremot kom nog betydligt lindrigare undan.

ACC. N:R M. 13524:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Trolldom Ja nog var det en utbredd tro att en del kvinnor var trollkunniga, som t.ex. sätta sjukdom på andras kreatur och taga mjölken från dessa sina grannars kor. Ja skulle man ut i ett viktigt ärende och mötte en kvinna så bådade detta otur, men det skulle hjälpa att spotta åt höger och vänster innan man passerade den mötande kvinnan. Kvinna som mötte en annan kvinna hade ej så vitt jag vet någon betydelse.

Pigloft och friarekammare förekom

Manliga yrken och sysslor. Mjölkning, matlagning, och höräfsning hörde ej till mannens arbete. Vävning har jag ej hört att någon man utförde. Kvinnor kunde nog övertaga mannens göromål som vid mannens sjukdom, eller när mannen var borta på förvärvsarbete eller ~~att~~ när mannen dog.

Körslor och husbygge var mannens arbete. Fäboddar har ej förekommit här som jag vet. Korna och svinen och hönsen skulle kvinnorna sköta om. Kvinnans deltagande i körslor förekom som jag nämnt ovan, om kvinnan ej hade manligt stöd.

Slätter. Männen slog med lie, kvinnorna räfsade samman

ACC. N:R M. 13524:5.

det slagna gåset i (breer) när gräset blev tort räfsade kvinnorna samman det och männen körde eller bar in det. Efter arbetsdagens slut ute hade kvinnorna mjölkning och matlagning och fick på så vis längre arbetsdag än männen. Vid gillen förekom mat och dryck samt lekar och dans med hög stämning. Barnfödsel. Hur mannen då behandlades vet jag ej men närvarande vid själva födseln var han inte. En kvinna bar alltid barnet till dop. Bröllop. Bönemän var alltid manliga. Kvinnorna hade ju att ombestyra mat och dryck till brölloppet och feja och göra huset fint. Männen skulle göra det vackert ute på gården. Strax före bröllopsdagen samlades bygdens flickor och pojkar reste brudstänger och klädde brudbåge (bruabåge) det var ju en heder för dessa och brudpar och för övrigt hela bröllopgården att den blev stor och fin. På bröllopskvällen samlades också ungdommen och ropade ut brudparet och bringade det sin hyllning genom leverop, Klädsel av båge och utropning förekommer ännu här en gammal tradition

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

ACC. N:R M. 13524:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

som lever kvar. Längre tillbaka hälst om brudpar eller folket på bröllopgården ej var omtykta hände det att ungdommen på kvällen ställde till en hel del ofog som ibland gjorde stora skador, ofta var det så att ungdommen var berusad vid denna uppvaktning. Nu är ungdommen mycket fin vid sin uppvaktning. Begravning. Kläda liket hörde kvinnorna till. Men rakningen var mannens arbete. Nedläggningen i kistan hjälptes nog båda åt med. Var det ett ungt barn var kistan vit eljest vet jag ej någon skillnad mellan kistans utseende eller prydnade för kvinna och man.

Mannens kista gick först. Männen gick först i sorgetåget.

Vid dödsringningen ringde man först med lillklockan om det var en kvinna och med den stora om det var en man.

Vid Helger. Ja kvinnan hade ju att rusta upp hemmet för högtiderna jul var det ju mäst. det var tillredning av slakt baka brygga maltöl pynt^a och kläda julgran som mannen hade att skaffa hem från skogen något mer speciellt känner jag ej. *Hugga och skaffa in ved och lysestickor.*

ACC. N:R M. 13524:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ungdomens umgängesformer

Pojkar och flickor brukade ibland samlas till lekar och dans. På sommaren kunde ^{man} samlas ute vid något väskäl eller annan mötesplats. Sedan hade man lekstugor det var stugor som uppläts för tillfället i allmänhet där det bodde en eller två personer. Pojkar och flickor turades om att anordna sådana sammankomster. Ja sedan fanns det ju platser emellan dessa större tillställningar på helgdagsaftnarna där ungdomen viste att de kunde träffas. Ja nog kunde en pojk och flicka stämma möte med varandra. Men flickorna var ju mera bevakade i hemmet och fick nog redogöra där för föräldrarna med vem de stämt möte, ansågs han då lämplig fick hon ju bjuda hem honom. Flickgalen och pojkgalen var uttryck om flickor och pojkar som var för efterhängsna vid motsatt kön. Tonen var mera grov och rå förr än nu, men man var bättre i gärning än i ord. Nog gav pojkarna sig gärna sken av att ha tur hos flickorna liksom nu. Öknamn förekom då som nu.

7.